

UTLENDIGHET

Nyhetsbrev for norske
samfunnsfagsstudenter i
utlandet

Utgitt av ANSA Samfunn
Nr. 04/10. Desember 2010
www.ansa.no/samfunn

Temanummer til ANSA Samfunns Fagdag 20. desember

Kina vs. Vesten:

KAMPEN OM AFRIKA

- Kina: Partner, Konkurrent eller Imperialist?
- Sudan: Kan Kina bringe fred?
- Vest-Sahara: Spillet om Afrikas siste koloni
- Økoturisme i Kina: Bærekraftig håp for Kinas minoriteter?
- Nobelpris til besvær?
- Språk: Kinesisk for fremtiden!

INNHold

AKTUELT/ SAMFUNN

TEMA: Vesten vs. Kina: Kampen om Afrika

- Kina: Partner, Konkurrent eller Imperialist? s. 3
- Sudan: Kan Kina bringe fred? s. 5
- Vest-Sahara: Afrikas siste Koloni s. 6
- Nobelpris til besvær? s. 9

UTDANNING

- Miljøturisme: Bærekraftig håp for Kinas minoriteter? s. 10
- Kinesisk for fremtiden! s. 12

REDAKTØREN HAR ORDET

Hei alle sammen,

Fagdagen nærmer seg og i den forbindelse er månedens Utlendighet viet temaet **"Vesten vs Kina – Kampen om Afrika"** i sin helhet.

Tre ulike syn på Kinas rolle i Afrikas fremtid trer frem; nemlig, Kina som fredsbygger, konkurrent eller nyimperialist. Skal Kinas økende engasjement i Afrika forstås som en naturlig følge av Kinas stormakts-ambisjoner, eller kan det faktisk tenkes at Kina har noe Vesten ikke har, nemlig evne og vilje til å påvirke utviklingen på det afrikanske kontinentet i en positiv retning? Er det duket for et nytt stormakts-spill om ressurser og råvarer, eller er dagens situasjon i Afrika kvalitativt sett annerledes?

Nobelkomiteens valg av Liu Xiabao som årest fredsprisvinner har satt nytt søkelys på menneskerettigheter i Kina. Kan et land som henretter et ukjent antall av sine egne inbyggere hvert år være i stand til å bringe fred på det krigsherjede afrikanske kontinentet? Er utvikling en forutsetning for fred? Er demokrati bare en av flere mulige veier til et utviklet samfunn?

Jeg håper at temanummeret kan gi grobunn for flere spørsmål og innfallsvinkler som kan gi en spennende debatt på Fagdagen den 20. desember. Blant paneldeltakerene finner du Peter N. Myhre - bistandspolitisk talsmann i FrP; Kristoffer Rønneberg - utenriksjournalist i Aftenposten og Ine Marie Eriksen Søreide - komiteleder i utenriks- og forsvarskomiteen (Høyre), så det skulle være grunnlag for ulike synspunkter!

Beste hilsner fra

Ina

KINA I AFRIKA – Partner, Konkurrent eller Kolonist?

Kinas økende engasjement på det afrikanske kontinentet uroer mange. Men hvordan skal vi vurdere Kinas rolle i Afrika – som en partner for Vesten i utviklingen av Afrika, som en konkurrent over ulike modeller for utvikling, eller som en nykolonist der tilgang til ressurser og råmaterialer står i sentrum?

FOKUS: KINAS ENGASJEMENT I AFRIKA
av Anders Knut Brudevoll

Konflikt og feilslått utviklingshjelp

Afrika sine ressurser og råvarer har sidan kolonitida vore gjenstand for mange krigar og konflikhtar, både i Afrika og mellom Europeiske stormakter. Under den kalde krigen var Afrikanske statar viktige slagmarker i den ideologiske kampen mellom USA og Sovjetunionen, men med sistenemntes fall vart Afrika meir eller mindre eit gløymt kontinent. Sjølvstendigheita for mange land som til dømes Angola, Burundi, Etiopia, Kongo, Sudan, Sierra Leone, Tsjad, Somalia og Uganda har resultert i kaos, krig og konflikt, og dermed i stor grad lagt draumar om demokrati og økonomisk framgang i grus. Europeiske forsøk på å bidra til fred og stabilitet har ikkje lukkast, og etter tiår med feilslåtte Vestlige utviklingsprosjekt, vil mange av desse landa difor vere opne for nye idear for fred og utvikling og nødvendige investeringar.

Frå ideologi til forretningar

Fram til slutten av 1970 talet var Kina si kontakt med utviklingsland sett i samanheng med ideologiske interesser, der fokuset var retta mot fellesskap og støtte til nasjonale frigjeringsrørsler. Deng Xiaoping si maktovertaking i 1978 danna grunnlaget for store omveltingar, Kina skulle moderniserast. I utanrikspolitisk samanheng betydde dette at økonomiske interesser skulle prioriterast framfor ideologisk strid mot vestlig imperialisme. Ein kan også betrakte 1993 som ein milepæl i dette nye ny utanrikspolitiske paradigmet. Sidan då har Kina ikkje lenger

vore for sjølvforsynt med olje, og har difor for avhengige av ein utstrakt råvareimport for å oppretthalde den økonomiske veksten. Som eit resultat av dette, er Kina i dag er verdas nest største importør av olje, men har også ein stor aktør innan tømmer, koppar og diamantar. For å oppnå dette er Kinesiske styresmakter representert over heile verda, og særst interesserte i å sikre seg strategiske avtalar og innpass i nye eller utvida regionale handelsavtalar.

Kinesisk kolonisering av ressurser, eller utviklingshjelp og handel?

Kina - utviklingspartner eller nykolonist?

Kina likar å beskrive seg som verdast største utviklingsland og Kinesiske styresmakter talar gjerne om sine forretningar i Afrika som ein del i ein langsiktig strategisk engasjement for å dele sine erfaringar om utvikling og vekst. Saman med mange av dei andre Aust-Asiatisk suksesshistoriene, er Kina eit synleg døme på at demokrati ikkje nødvendigvis er ein føresetnad for økonomisk utvikling, ei heller ein fri og open marknadsøkonomi. Med ein fortsatt sterk vekst etter tiår med rivande økonomiske utvikling er Kina ein naturleg spennande handelspartner med stort

potensial. Sidan år-tusenskiftet har Afrika sin eksport til Kina auka meir en dobbelt så mykje som eksporten til USA og EU i tilsvarende periode. Kritikarar viser derimot til at typiske investeringar som støtte til utvinning av olje eller mineral er kapitalintensive prosjekt med beskjedne lokale ringverknadar, og dette blir i stor grad underbygt av at den omtalte eksportveksten nærmast utelukkande kan sporast til Kinesisk handel med dei store olje-eksportørane, Angola, Ekvatorial-Guinea, Nigeria, Kongo og Sudan. Dessverre ser ikkje Kinesiske investeringar ut til å bida til og forandra dei fundamentale økonomiske strukturane etablerte under kolonitida. Ved å forsterke inntrykket av kontinentet som ein råvareleverandør, er det lite som tyder på ei føreståande masseindustrialisering av Afrika, noko som kunne auka moglegheitene for arbeid og varig utvikling for mange fattige.

Konkurrent?

Det er ulike grunner til at Kinesisk engasjement i Afrika har blitt ein 'torn i auget' for mange vestlige land. Då store oljeproduiserande land som Angola og Nigeria har hatt langvarige relasjonar med vestlige oljeselskap, har Kina gått bakvegen inn i Afrika. Gjennom strategiske avtaler med lågt profilerte produsentar som Gabon, Ekvatorial-Guinea og Kongo, har Kina gradvis bygt seg opp innflytelse i Afrika. Ulike samarbeidsprogram innan til dømes jordbruk, medisin eller forsvar har sidan 1950/60-talet bidrege til å gi Kina eit godt rykte rundt om i Afrika og fleksible Kinesiske investeringar har gitt synlege resultat i form av både nye parlamentsbygningar, presidentpalass og sports-arenaer, og har finansiert mange skular, sjukehus og sårt tiltrengt infrastruktur. Der vestlige overføringar i stor grad har gått gjennom humanitære organisasjonar og FN-systemet, har Kina overført betydelige summar i direkte bilateral støtte. I motsetnad til tilsvarende vestlig bistand, inkluderer desse overføringar i liten grad krav om hensyn til lokale behov, vern av klima og miljø, eller menneskerettar. Dette har blitt godt motteke av mange Afrikanske leiurar, som no er mindre avhengige av å tilfredstille ønskjer og krav frå Vestlige donorar. Dette har fått kritiske røyster til å frykte at Kina har sett i

gong ein prosess som på sikt vil endre Afrika sitt tradisjonelle Vestlige orientering og enkelte fryktar også at verdiar som demokrati og menneskerettar i ferd med å bli erstatta av Asiatiske verdiar, med fokus på samfunnet som heilskap og eit strev etter stabilitet.

“Goodwill” utan vilkår

I sterk kontrast til dei fleste vestlige givarar, blir Kinesisk utviklingshjelp gitt utan særlege krav til for eksempel fremjing av menneskerettigheter eller demokrati. Afrikanske statar er difor ikkje lenger underlagt krav frå vestlige land eller organisasjonar som IMF og Verdsbanken for å få tilgang på kapital. Kina sin uvilje til å blande forretningar og politikk har også vist seg stadig fleire stadar på det Afrikanske kontinent. Internasjonal kritikk om Sudan si manglande vilje til å beskytte sivilbefolkninga i Darfur har så langt ikkje lagt nokon dempar på kinesiske kommersielle interesser i det krigsherja landet. Sjølv om Kina ikkje er nokon stor våpeneksportør, har kinesisk våpeneksport til land som Sudan og Zimbabwe blitt sterkt kritisert, og Kina har også latt vere å kritisere eller slutte seg til resolusjonar som kritiserer desse landa. Men, har vi i den Vestlige verda eigentleg rett til å forvente at Kina gjer meir for å stoppe overgrep i Sudan, når land som USA ikkje gjer ein større innsats for menneskerettar i Israel, Pakistan og Saudi-Arabia, eller Russland i Tsjetsjenia?

Kina i det tjuende århundret

Kina sin auka innflytelse i Afrika er eit tydelig døme på landet si finansielle og politiske tyngde. Den utstrakte statlige støtta til kinesiske bedrifter i Afrika viser også det geopolitiske aspektet av Kinesiske forretningar. Med kinesiske styresmakter i bakhand er kinesiske bedrifter i stand til og villige til å betale over marknadspris for å sikre seg dei rette avtalane for sine kommersielle interesser. På den andre sida bidreg Kina til vekst og ny optimisme i mange afrikanske land. Det er endå for tidlig å fastslå om Kina sitt inntog i Afrika vil betre kvardagen til millionar av fattige, men kanskje er det aukande talet på varer merka 'Made in China' det endelige symbolet på at Afrika er i ferd med å bli eit fullverdig medlem av den globale økonomien? ■

Kina i Sudan – Fredsskaper eller *business as usual*?

Kan Kina bidra til å skape fred i et av verdens mest krigsherjede land? Thomas Granrud, student ved McGill University i Montréal, argumenterer for dette.

FOKUS: KINAS ENGASJEMENT I AFRIKA
av Thomas Granrud

”Ett land, to systemer” karakteriserer Sudan i dag. Interimperioden er over og Sør-Sudan skal i januar avgjøre om de ønsker en fortsatt samlingsregjering eller om de vil etablere sin eget stat gjennom løsrivelse fra nord. I skrivende stund peker alle piler i retning av at en ny, afrikansk stat vil bli født i januar.

Mange frykter at et uavhengig Sør-Sudan vil resultere i en ny, storstilt borgerkrig i det allerede krigsherjede landet. Kina, som har blitt sterkt kritisert for å bry seg fint lite med Khartoums rolle i Darfur-konflikten, kan potensielt vise seg å spille en konstruktiv rolle i januar. Hvorfor? 75% av oljefeltene i Sudan – som er Kinas hovedinteresse i landet – befinner seg nemlig sør i landet. En ny konflikt mellom nord og sør er sånn sett det siste kinesiske myndigheter ønsker, og vil med stort sannsynlighet fremtvinge en politisk respons fra Kina.

Spørsmålet mange stiller seg er hvordan Kina vil reagere dersom det etter folkeavstemmingen brygger opp til en ny konflikt i Sudan. Kina har nemlig tradisjon for ikke å legge seg opp i andre lands indre anliggende og har inntil nylig vært en stort sett passiv tilskuer til den tragiske Darfur-konflikten vest i Sudan. FN har gjentatte ganger kritisert Kina for ikke å bruke sin innflytelse i landet til å stanse Darfur-konflikten uten at det har påvirket styresmaktene i Beijing i nevneverdig grad.

De siste årene har imidlertid Kina inntatt en noe annerledes rolle i Sudan. Ikke fordi de bøyer av for kritikk fra FN, men fordi Kina ser at ustabiliteten i Sudan i økende grad truer

FAKTA: Krigen i Sudan

- Krigen mellom det muslimske Nord-Sudan og det kristne/animistiske Sør-Sudan skyldtes at den sørlige delen av landet følte seg politisk og økonomisk marginalisert av den nordlige delen.
- Fredsavtalen i 2005 markerte slutten på den 22 år lange borgerkrigen og delte landet i to for en interimperiode på seks år.
- Sudan styres idag av en samlingsregjering i Khartoum bestående av representanter fra både nord, med Omar-Al-Bashir som president, og sør, med Salva Kiir som første visepresident. I tillegg leder Salva Kiir en regional regjering i sør.
- I januar skal Sør-Sudan avgjøre om de ønsker en fortsatt samlingsregjering eller om de vil etablere sin eget stat gjennom løsrivelse fra nord.

kinesiske interesser i landet. Ved flere anledninger har kinesiske oljearbeidere blitt angrepet av opprørere som anklager landet for å støtte det undertrykkende regimet. Slike trusler og angrep har bidratt til at kineserne etter hvert har ansett det i sin egen interesse å bidra til et mer stabilt Sudan. Gjennom sitt såkalte ”gentle diplomacy” har Kina inntatt en mer aktiv rolle overfor regjeringen i Khartoum og dermed også blitt en aktør i sudanesisk politikk – stikk i strid med sitt prinsipp om ikke å legge seg opp i andre staters indre anliggende.

Det kanskje beste eksemplet på Kinas mer aktive rolle var landets støtte i sikkerhetsrådet til deployeringen av en fredsbevarende styrke ledet av FN og den afrikanske union. Dette markerte et klart skifte fra Kinas ensidige støtte til regjeringen i Khartoum (som på ingen måte ønsket fredsbevarende FN-styrker velkommen) og viser at Kina har reell påvirkningskraft i Sudan, som de er villige til å bruke.

Kina har også etablert semi-diplomatiske forbindelser med regjeringen i Sør-Sudan og økt bistanden til denne delen av landet betraktelig. Sør-Sudan sliter med en svak stat og interne, etniske konflikter – en kombinasjon som selv uten aggresjon fra Nord-Sudan kan føre til konflikt etter folkeavstemmingen. Kinas økte engasjement i sør, spesielt i form av bistand, er altså enda et eksempel på en mer aktiv kinesisk stat som forsøker å bidra til stabilitet.

Det er disse utviklingstrekkene som tyder på at Kina kan spille en konstruktiv rolle ved neste korsvei – folkeavstemmingen i januar. Mens konflikten i Darfur i beste fall sees på av kineserne som "forstyrrende", vil en ny borgerkrig mellom nord og sør destabilisere hele landet og sette kinesiske oljeinteresser i landet i fare. Akkurat hvordan Kina velger å engasjere seg dersom det brygger opp til konflikt i forbindelse med folkeavstemmingen gjenstår å se. Det eneste vi kan si med sikkerhet er at for mye står på spill for Kina i Sudan til at de vil forholde seg passive.

Jeg holder en knapp på at Kina i tiden fremover vil bruke sin makt og innflytelse i Sudan til å fremme stabilitet og fred fremfor status quo og konflikt – om enn utelukkende motivert av egne, økonomiske interesser. ■

Spillet om Afrikas siste koloni

November 2010: I Vest-Sahara mistet flere mennesker livet da marokkanske styrker stormet en protestleir utenfor hovedstaden El Aaiun. Dette førte igjen til nye utsettelse av de FN-ledede forhandlingene – og tiltak for å løse en av Afrikas lengst pågående konflikter ble nok en gang spolert. Flere utenlandske journalister har nylig blitt kastet ut av landet og pålitelig informasjon om hva som faktisk skjedde i den saharawiske flyktningleiren er vanskelig å få tak i. Marokko driver streng sensur for å begrense oppmerksomheten om det som utvilsom kan kalles en av verdens mest neglisjerte konflikter.

REPORTASJE: VEST-SAHARA

av Bendik Elstad

Foto: Maria Dyveke Styve

I dag blir afrikanske kolonier ofte sett på som en relikvie fra fortiden. Mer enn femti år er gått siden det strømmet en frigjøringsbølge gjennom kontinentet og mange land fikk sin uavhengighet. Likevel finnes det fortsatt ett uløst kolonispørsmål i Afrika: Vest-Sahara.

Vest-Sahara har siden 1975 vært kontrollert av nabostaten Marokko - et land nordmenn oftere forbinder med fine strender og god mat enn okkupasjon og grove brudd på menneskerettighetene. Dessverre er det siste fortsatt like sant som det første. Da marokkanske styrker marsjerte inn i Vest-Sahara i 1975 ble familier splittet i det omtrent to tredjedeler av befolkningen flyktet over til Algerie og opprettet fem ulike flyktningleire der.

Siden har Marokko bygget en 2500 kilometer lang mur for å holde dem ute. Områdene langs denne muren blir i dag regnet som noen av verdens mest minebelagte. Nå venter konflikten fortsatt på å bli løst mens 160 000 flyktninger bor på en knusktørr slette i Sahara uten land og uten fremtid.

Saharawiske flyktningleirer

Gjennom et program støttet av Fredskorpset fikk jeg høsten 2009 mulighet til å leve med en vanlig, saharawisk familie i en av disse flyktningleirene. Foruten varmen og gjestfriheten til det saharawiske folk var det deres standhaftighet som gjorde mest inntrykk. I over tretti år har de bodd i ørkenen, isolert fra resten av verden i påvente av å en gang returnere til deres hjemland.

Folkerettsdomstolen i Haag gjorde det i 1975 klinkende klart at Marokko ikke bærer noen historiske krav på Vest-Sahara. Derfor anerkjenner heller ikke et eneste land i verden deres okkupasjon av området. Likevel har Marokko blitt, uten å møte altfor stor motstand. Hvorfor har det blitt slik? For å finne svar må vi se ut mot det bredere verdenssamfunnet.

Okkupasjon

Vest-Sahara har nemlig alltid vært et yndet område for utenlandske makter. Landet var først en spansk koloni før Marokko sammen med Mauritania invaderte området og erklærte krig mot den vest-sahariske frigjøringsgruppen Front Polisario. Mauritania trakk seg raskt ut, men Marokko ble værende. For å hegne grep om området har de siden

drevet en aktiv bosetningspolitikk og sendt flere tusen marokkanere inn i Vest-Sahara slik at de i dag utgjør et flertall av de som bor der. De marokkanske bosetterne i Vest-Sahara får et sted å bo, jobb og økonomisk stønad. Alt dette med sikte på å gradvis vanne ut Vest-Saharas opprinnelige befolkning. Marokko har også utstasjonert rundt 150 000 bevæpnede soldater langtst grensen mot Algerie for å sikre området militært. Dette koster mye penger for et land som ellers har store nok sosiale problemer å hankses med.

Okkupasjonen muliggjøres ved å utnytte Vest-Saharas rike ressurser i form av fisk, olje, fosfat og andre viktige metaller. Mens alt dette skjer er den saharawiske befolkningen i flyktningleirene avhengig av rasjoner fra Verdens matvareprogram og andre internasjonale bistandsorganisasjoner for å kunne overleve.

Marokkos mektige venner

En av hovedgrunnene til at konflikten ennå ikke har blitt løst handler om at flere land er avhengig av å pleie et godt forhold til Marokko. Først og fremst har landet alltid hatt sterke bånd til sin tidligere kolonimakt Frankrike. Derfor har den franske delegasjonen i FN nesten uten unntak lobbet for marokkanske interesser i Vest Sahara-spørsmålet. For eksempel har Frankrike år etter år motsatt seg å gi MINURSO, FNs fredsbevarende styrke i Vest-Sahara, et mandat til å overvåke menneskerettigheter. Dermed er dette blitt den eneste FN-styrken i verden uten et slikt mandat, til tross for at Marokko er kjent for sine brutale overgrep mot saharawiene. Fredlige protester blir gjennomgående slått hardt ned på og mange aktivister har opplevd både tortur, overvåkning og vilkårlig fengsling fra marokkanske myndigheter. På grunn av manglende

menneskerettighetsmandat har derimot ikke FN-personell lov til å rapportere inn disse lovbruddene.

Marokkos strategiske plassering i forhold til Europa gjør at også EU er avhengig av et godt forhold til landet, særlig med hensyn til immigrasjonspolitik og sikkerhetsspørsmål. Marokko har også hatt et historisk godt forhold til USA gjennom en frihandelsavtale og har i nyere tid samarbeidet tett med landet i overvåkingen av terroristgrupper i Nord-Afrika. Landet blir derfor ofte pekt fram som en av USAs fremste allierte i den arabiske verden.

Saharawiske kvinner demonstrerer mot at EU betaler Marokko for at deres fiskeindustri skal få tilgang til fiskeriressursene utenfor Vest-Saharas kyst

En sak for FN

Med slike mektige venner skal det derfor mye til for at Marokko gir slipp på Vest-Sahara med det første. I FN behandles landet som et ikke-selvstyrt område og som en avkolonialiseringssak. Målet har hele tiden vært å avholde en folkeavstemning om områdets fremtid – om hvorvidt Vest-Sahara skal bli en del av Marokko eller bli et selvstendig land. Stridsspørsmålet står i dag om hvem som skal få lov å stemme ved et slikt valg. Marokko nekter å godta listene over stemmeberettigede og krever at de mange marokkanske bosetterne også skal få lov til å stemme. Dette kan ikke saharawiene godta da disse i dag utgjør et stort flertall av befolkningen i området og følgelig vil avgjøre valgresultatet.

Mørk fremtid for saharawiene

Per dags dato er det dessverre lite som tyder på at noe land med tilstrekkelig makt er villig til å gå aktivt i bresjen for det saharawiske folk. Mens Marokko haler ut tiden i forhandlingene vokser en ny generasjon opp i flyktningleirene. De er lei av å vente på at noen skal ta tak i deres sak. Uten mulighet til å påvirke sin egen situasjon er det lett å bli frustrert. I tiår har de gang på gang blitt skuffet over et passivt verdenssamfunn. Mange unge jeg snakket med i leirene mente at å gå tilbake til krigen nå var eneste løsning. Med mindre det skjer er det dessverre lite annet å ta seg til enn hva saharawiene allerede har gjort i så altfor lang tid – å vente. ■

FAKTA: Fredskorpset i Vest-Sahara

- Fredskorpset har siden 2008 arrangert gjensidig utveksling til de vest-sahariske flyktningleirene i Algerie. Målet med prosjektet er å bidra til økt forståelse og kontakt mellom nordmenn og saharawier.
- Seks nordmenn reiser hvert år til leirene, tre om høsten og tre om våren. De bor med hver sin saharawiske familie, tar del i deres dagligliv og arbeider som engelsklærere på et lokalt ungdomssenter. Oppholdet varer i fire måneder med påfølgende etterarbeid i Norge. Fredskorpset dekker alle kostnader og arrangerer kursing før utreise.
- Prosjektet er åpent for alle mellom 18 og 25 år. Søknadsfrist er februar hvert år. For mer informasjon se www.sahanor.org

Nobelpris til besvær?

KOMMENTAR: NOBELS FREDSPRIS

av Ina Nygård Mossin

Ikke alle i norsk næringsliv var like begeistrede da vinneren av årets fredspris ble annonsert. Valget av Liu Xiaobo, kinesisk dissident og menneskerettighetsforkjemper, var et kontroversielt valg mente mange, og kunne komme til å skade forholdet mellom Norge og Kina. Utrolig nok var det heller ikke bare næringslivet som reagerte på årets fredspris, og debatten gikk lenge om hvorvidt det var riktig av Nobelkomiteen å gi den presisjetunge prisen til kinesiske Xiaobo. Kritiske røster fikk i utgangspunktet rett i at fredsprisen ikke kom til å gå upåaktet hen, og det kan se ut til at norske delegasjoner til Kina må belage seg på mange brutte møteplaner i tiden som kommer. Splittelsen i synet på årets fredsprisvinner fremtvinger likevel en større debatt man i lengre tid har forholdt seg passiv til, nemlig om hva fredsprisens rolle er og bør være, og i forlengelsen av dette – hva Norges selvopåttatte image som "fredsnasjon" betyr, hvis hensyn til bilaterale forhold går foran hensynet til menneskerettigheter og nobelkomiteens uavhengighet.

Årets fredspris til Xiaobo har en direkte parallell i beslutningen om å gi fredsprisen til Soviet-dissident Sakharov i 1975. Som den gang står idag dilemmaet mellom friheten til å ytre seg politisk angående et annet lands interne anliggenheter, og ulempene dette kan føre med seg for et lite land som Norge. Forskjellen er imidlertid at da Sakharov fikk Nobelprisen var det ingen større uenighet om riktigheten av å gi ham prisen, og det på tross av at Sovietunionen var Norges nærmeste nabo og største sikkerhetsmessige utfordring. Det må her skytes inn at den norske Nobelkomiteen selvfølgelig står fritt til å nominere den kandidaten de mener fortjener prisen, uavhengig av norske myndigheters syn på dette, og slik må det også fortsette å være. Det er likevel ikke til å komme unna at valg av kandidat har innvirkning på Norges bilaterale

forhold, noe vi nå ser i form av Kinas ekskluderende politikk mot Norge.

Jeg håper ikke at vi får se en utvikling der Norges selvtitulerte rolle som "fredsnasjon" og global forkjemper for menneskerettigheter skal få et selektivt tilsnitt; der man fører én type politikk ovenfor stater uten kapasitet for represalier, eller hvor Norges interesser i utgangspunktet er så få eller så vage at vår interesse i å promotere menneskerettigheter får ta førerretet, mens man velger å se igjennom fingrene med menneskerettigheter i land som Kina, "fordi det ikke er i vår nasjonale (les: handelspolitiske?) interesse."

Desverre kan det se ut som at virkeligheten er en annen. Valgene i Burma og Aserbajdsjan forrige måned er et foruroligende eksempel på en differensiert holding man kan skimte i norsk offentlighet. Valget i Burma, et land der Norge har svært få direkte interesser annet enn prestisjen knyttet til tidligere nobelprisvinner, menneskerettighetsforkjemper og opposisjonsleder Aung San Suu Kyi, fikk dobbeltsider i så og si all landsdekkende presse. Det utstrakte valgfusket diktert av det burmesiske regimet ble rapportert og hoderistet av. Valget i Aserbajdsjan derimot, en autoritær stat der Norge har svært store interesser, er nest største utenlandske investor og hvis olje skal betale for norske pensjoner i fremtiden, ble knapt nok tilgodesett en notis, selv om internasjonale organisasjoner rapporterte valgene som "not free and fair."

Nobelprisen er en pris vi skal være stolte av å kunne dele ut, og et symbol på de verdier Norge legger til vekt for sin politikk og eksistens i verden. Tar man først i bruk store ord som "fredsnasjon" må man også stå for dem; dette gjelder for norsk utenrikspolitikk som for alt annet. ■

**Skrive for Utlendighet?
Ta kontakt!**

<ina.mossin@gmail.com>

Økoturisme: Bærekraftig håp for Kinas minoriteter

“Oh my God,” sa Jerry, guiden min. Han stoppet foran meg på stien og så mot området der tuppen av fjellet sannsynligvis var, men umulig å se på grunn av den tykke tåken. “Oh my God,” sa han igjen, ”we’re lost.”

FEATURE: ØKOTURISME I KINA

Av Natalya Sarch

Jeg var i sørvest Kina, i Yunnan-distriktet. Jerry og jeg var på vei opp et fjell som en del av en tredagers økoturisme-tur jeg hadde meldt meg på. På den andre siden av fjellet skulle jeg bo hjemme hos en familie fra Naxi minoritetsgruppen. Der skulle jeg få oppleve selv hvordan mennesker hadde levd og fortsetter å leve på landet i Kina i dag. Samtidig skulle pengene jeg betalte for turen bidra til lokalsamfunnet og konservering av fjellområdene til menneskene jeg besøkte. Jeg skulle få oppleve det ekte Kina.

Jeg var overrasket da jeg traff guiden min, Jerry. (Dette var ikke det egentlig navnet hans, men heller det engelske navnet han hadde valgt ut for seg selv så vestlige kunne huske og uttale det.) Han var ett år yngre enn meg og hadde på seg Nike Airs og ikke fjellstøvler. Han pratet en type engelsk jeg ikke hadde hørt før, sannsynligvis et resultatet av en god blanding skole-, ordbok-, og filmengelsk. Senere fortalte Jerry at han var fra Bai-minoriteten og ikke Naxi, og han hadde kun gått denne turen en gang tidligere, under opplæring. Jobben som guide hadde han fått fordi han kunne prate både lokalspråket og engelsk.

Jeg tenkte at utbruddene han kom med på vei opp fjellet ikke egentlig hadde så stor betydning. Han hadde brukt de samme uttrykkene tidligere på dagen da han ikke fikk til å åpne chipsposen sin med en gang, eller da han fikk gjørme på jeansen sin.

Men det viste seg at, jo, faktisk, vi hadde gått oss bort. Heldigvis hadde Jerry med seg en mobiltelefon, og ved å ringe til sjefen, fant vi en vei litt bortenfor. Noen menn fra den lokale landsbyen kom og plukket oss opp derfra i en minivan. Vi ble kjørt ned fjellet for å spise lunsj for så å kjøre opp igjen for å fortsette på gåturen. Denne gangen hadde vi med oss en som var født og oppvokst i området, og etter mange timer kom vi endelig fram til den lille landsbyen der vi skulle bo.

På jakt etter det autentiske

Jeg husker at jeg var skuffet over at det var en bilvei som gikk helt fram til landsbyen, at det var elektrisitet og innlagt vann i huset der vi overnattet, og at guiden ikke var fra selve området vi var i. Samtidig var naturen vakker og det var herlig å være for meg selv, vekk fra alle de andre turistene som svermet rundt stedene jeg hadde vært tidligere på turen min i Kina. Familien jeg bodde hos var hyggelig og vi smilte søtt til hverandre. Selv om Jerry oversatte litt fram og tilbake, fikk vi ikke så mye kontakt, bortsett fra da jeg spurte om jeg kunne hjelpe moren i familien med å lage middag den ene kvelden. Vi satt sammen på kjøkkenet som var belyst med kun en lyspære og kuttet opp grønnsaker fra hagen for så å steke dem i en wok over åpen flamme. Alt i alt var turen en flott opplevelse, om ikke helt som jeg hadde sett for meg.

Turismens skyggeside

Det var først da jeg begynte å studere turisme, miljø og utvikling ved King's College i London i høst at litt av det jeg hadde sett og

vært en del av i Kina falt på plass. Spesielt lærte jeg om de negative konsekvensene masseturisme har på store deler av verden. Vi kjenner alle sammen til de store CO₂-utslippene og overkonsumeringen som moderne turisme fører med seg. Men på lokalnivå blir mennesker og minoritetsgrupper ofte utnyttet av internasjonale turismeorganisasjoner og får tradisjonene sine stilt til skue uten å bli kompensert på rettferdig vis. Generelt er globalisering med på å presse lokale tradisjoner og landbrukskulturer ut, til fordel for kapitalistiske systemer der profitt er det øverste hellige målet. Denne typen "utvikling" blir ofte betegnet som en fortsettelse av kolonitiden ved at den vestlige verden presser sine idealer på resten av verden uten å ta i betraktning systemene som fantes der fra før av. Økoturisme ble introdusert som et alternativ til masseturisme, en mulighet for lokale samfunn verden over å tjene inn nok penger for å kunne stå imot presset til modernisering, til å kunne leve videre på egne premisser.

Økoturisme – bærekraftig alternativ

Jeg var på leting etter noe autentisk, slik mange turister er, og ble skuffet over at Naxi-folket ikke hadde fryst levemåten sin i fortiden slik at jeg kunne få oppleve den. Men jeg begynte etterhvert å skjønne at levemåten jeg opplevde hos dem var heller bevis på hvor tilpasningsdyktige de var. Alle husholdningene hadde en egen grønnsakshage samt noen husdyr. Familiene brukte dagene på å jobbe i hagen og med dyrene, blant vakre omgivelser i fjellene. Naxi-folket drev altså med matdyrking til sitt eget livsopphold, økologisk og uten moderne maskiner, akkurat den typen matdyrking mange eksperter mener er bærekraftig for verdens fremtid. Bærekraftig landbruk ivaretar gamle landbrukstradisjoner

og holder i live visse typer frø som for lengst har blitt borte fra vestlige gårder. Mange alternative gårder i vesten prøver nå å finne tilbake slike metoder. Økoturismen fungerer som et økonomisk tilskudd for lokalsamfunnet så de ikke behøver å leve med middelalderstandarder, standarder jeg tidligere hadde idyllisert.

For menneskene fra denne landsbyen utgjør det en stor forskjell å ikke *måtte* forlate livet på landet hvis de ikke vil, at de ikke blir tvunget inn i urbane økonomiske systemer, å ikke *måtte* reise vekk og jobbe time ut og time inn på fabrikk slik mange blir nødt til i Kina i dag. Men at de heller kan velge å dra fra landsbyen om de vil, slik hun som var med på å starte denne økoturismebedriften gjorde, på egne premisser. Økoturisme er et nisjemarked, og det er nok bra om det forblir sånn. Hadde mange flere turister begynt å sverme rundt Naxi-landsbyen jeg var i, hadde hele levemåten til innbyggerne blitt satt på spill. Det er ikke meningen at all masseturismen som eksisterer i dag skal nedlegges for at all turisme skal foregå som lokal økoturisme. Men i visse situasjoner, og for visse mennesker, utgjør økoturisme hele forskjellen. ■

FAKTA: Økoturisme

- Økoturisme er et alternativ til masseturisme som lar folk besøke utsatte naturområder på en ansvarlig måte ved å lære om lokalbefolkning og bidra til konservering av økosystemer
- Økoturisme tiltrekker seg en viss type turister: utdannede, eventyrlystne og gjerne velstående
- Det er ingen offisiell sertifisering eller definisjon av økoturisme, og begrepet blir derfor ofte misbrukt av operatører
- Søk opp bakgrunnsinformasjon før du booker en tur
- Natalya tar en MA i Turisme, Miljø og Utvikling ved Kings College i London. For mer informasjon om graden sjekk ut: www.kcl.ac.uk/schools/sspp/geography/masters/

Kinesisk for fremtiden!

Hans Henrik Moe (26) ble oppfordret av en professor på statsvitenskap til å studere kinesisk. Tre år og adskillige hodekuler senere angrer han ikke.

INTERVJU: HVORFOR STUDERE KINESISK?

Av Ina Nygård Mossin

For mange studenter, blant dem undertegnede, oppfattes Kina som svært langt borte, både bokstavlig og mentalt. Likevel, og som sommerens debatt i Morgenbladet viste, blir kinesisk stadig viktigere som verdensspråk, og dette må Norge og norske studenter i større grad forholde seg til i årene som kommer. Hans Henrik Moe var tidlig ute og studerte kinesisk på Universitetet i Oslo. Her deler han noen av erfaringene han sitter igjen med.

- Jeg har hørt at kinesisk egentlig er fryktelig enkelt. Ingen vanskelige verbbygninger eller andre grammatikalske krumspring. Stemmer dette, og hvis det gjør, hva er det vanskeligste med å lære seg kinesisk?

- Det går mange rykter om at kinesisk er det enkleste språket i verden. Det stemmer ikke. Enhver kinesisk-student som flytter ut fra hybelen sin etterlater seg en vegg full av hodeformede innsynk. Selv om alle byggeklossene i språket er enkle hver for seg - et tegn, et ord, en lyd - så er det en trist realitet at du ikke har mange krokar å henge nytillært stoff på. Hvert eneste ord du kan på norsk, skal du nå lære på kinesisk. Glem heller ikke at hver stavelse du uttaler må ha riktig tone. Ordet xingxing kan bety 'stjerne', 'planet' eller 'å gjennomføre dødsstraff', avhengig av tonevalg. Toner er heller ikke noe problem isolert sett, men når tempoet går opp og kjennskapen til temaet går ned, vil selv de mest drevne gjøre feil.

- Det vanskeligste med kinesisk er imidlertid å holde ut år etter år i kampen mot et språk du kan studere livet ut uten å bli ferdig. Det er selvfølgelig også en del av moroa. De fleste

begrenser seg til å lære den standardiserte mandarin-dialekten, men selv da må de regne med flere år med hardt arbeid. Man får kanskje mange gratis lunsjer i Kina, men med språket er det ingen kort vei til mål.

Hans Henrik Moe angrer ikke på at han studerte kinesisk. Her med egendesignet t-skjorte med kinesisk-inspirert motiv

- Hvordan har det å kunne kinesisk påvirket karrieremulighetene dine?

- Da jeg var ferdig med kinesiskstudiet, ble jeg ansatt i et stort kinesisk selskap med kontorer i Norge. Det var utrolig morsomt og lærerikt å jobbe med kinesiske kolleger og å holde møter på kinesisk; man skal lete lenge etter bedre forhold for språkutvikling enn situasjoner der sjefen skriker til deg på lynkjapp kinesisk. Da må man bare forstå hva som blir sagt.

-Der jeg jobber nå, i klesbransjen, har også kinesiskkunnskapene vært til stor hjelp. Selv om man i dag lett kan finne produsenter i Kina uten å kunne et ord kinesisk, har det en veldig god effekt å reise ned til fabrikkene og ta hånd om alt på lokalspråket. Det gir en helt annen service. I tillegg får man muligheten til uformelle samtaler med de ansatte for å undersøke om forholdene deres er tilfredsstillende.

- Man hører jo ofte om hvordan kinesisk kultur er så forskjellig fra vestlig (for eksempel fikk jeg en gang fortalt at spyting på gulvene

visstnok skal være normal bordskikk...) - er dette bare fordommer eller finnes det genuint store kulturelle forskjeller som er vanskelige å overkomme som ikke-morsmålsnaker av kinesisk? Har du noen eksempler?

- Det er store kulturforskjeller mellom Norge og Kina. Det er også store kulturforskjeller innad i Kina. Med skillelinjer som går på by-land, region, økonomi, religion, utdanning, osv., er det naturligvis umulig å generalisere en femtedel av verdens befolkning. Som de sier i Kina; en stor nok skog rommer alle slags fugler. Du nevnte spyting på gulvet som bordskikk. Fordommene vi i vesten har mot kinesere er ofte de samme som mange i Kina har mot sine utdannede medborgere, som ofte kommer fra de nedre samfunnssjiktene. Myndighetene er selv spesielt glad i å minne befolkningen på å overholde god folkeskikk, særlig i forkant av viktige arrangement som OL i Beijing og verdensutstillingen i Shanghai, selv om jeg tviler på at slike oppfordringer blir tatt særlig seriøst.

-Akademiske karrierer kan bygges på å skrive om hvordan konfutsianismen gjennomsyrrer det kinesiske samfunnet, men lærer du deg språket og reiser til Kina i dag, tror jeg du vil føle at vi er likere hverandre enn vi ønsker å tro.

- Hvor i Norge kan man studere kinesisk? Og finnes det gode utvekslingsmuligheter til Kina? Har du noen spesielle steder å anbefale?

- I Norge bør man studere kinesisk på Universitetet i Oslo. Der får man en grundig innføring, før man etter to semestre sendes til Beijing for sommerskole og høstsemester ved det prestisjetunge Pekinguniversitetet. Der er konsensusen blant fremmedspråklærerne at studenter fra UiO jevnt over har mye bedre språkforståelse enn studenter fra andre universiteter som har hatt kinesisk like lenge,

eller noen ganger enda lenger. UiO har helt tydelig fått til noe med undervisningen sin, så jeg vil på det sterkeste anbefale å begynne der. Velger du å fortsette med kinesisk på 5. og 6. semesteret, kan du velge noe friere blant universiteter i Kina og Taiwan. Ellers vil mange anbefale å prøve ut byer i nord-øst-Kina, der vinterne er kalde og mandarin-dialekten lite avvikende fra standarden. Der unngår man distraherende fristelser som storbyene og deres expat-miljøer uungåelig byr på, og man kan i stedet fokusere på språket.

- Hvordan ser du for deg at Kinas inntog på verdensarenaen kommer til å påvirke nordmenns forhold til kinesisk og Kina?

- Etterhvert som Kina vokser seg større og fortsetter å la det frie markedet slippe til i mange sektorer, samtidig som de strekker ut en hånd til entreprenører og minsker avstanden mellom Partiet og næringslivet, vil Norge, i likhet med andre vestlige land, som Leonardo DiCaprio in Inception, oppleve at vi er i ferd med å våkne opp fra vår kollektive drøm i Francis Fukuyamas underbevissthet, der kapitalisme til slutt fører til demokrati. I stedet blir vi møtt av en ny, asiatisk modell, der et totalitært styresett og kapitalisme kan sameksistere over tid.

- Forhåpentligvis vil framveksten av en politisk motpol om ikke annet gi oss evnen til å se på oss selv utenfra, og kanskje reflektere over hvordan det ser ut fra Kina, når vi ett år gir fredsprisen til en demokratisk valgt president som overser to okkupasjonskriger og bruker droner mot sivile mål i et land de ikke er i krig med, for så det neste året å gi prisen til en demokratiforkjemper i Kina og snakke om viktigheten av menneskerettigheter.

- Språklig sett tror jeg ikke lenger det er noen tvil om at kinesisk stadig vekk blir viktigere å beherske, men for de som ikke har tid eller krefter til å begynne på et så stort prosjekt; slapp av, i dag er det flere engelskstudenter i Kina enn det er innbyggere i USA! ■

ANSA

Association of Norwegian Students Abroad